

Yläluokan elämää 1600-luvun Pariisissa

Rose-Marie Peake ja Riikka-Maria Rosenberg: *Korsetti ja kruusifikki. Vaikutusvaltaisia barokin ajan pariisittaria*. Gaudeamus 2019.

Filosofian tohtorit Rose-Marie Peake ja Riikka-Maria Rosenberg ovat tarttuneet akateemisiin tutkimusaiheisiinsa, ravistelleet niistä hiukan pölyä ja kirjoittaneet yhdessä kiinnostavan tietokirjan. Molemmat kirjoittajat ovat tutkineet erityisesti uuden ajan alun Eurooppaa, varsinkin Ranskaa. Rosenbergin erikoisalueita ovat muoti, eliitin asumiskulttuuri ja seksuaalisuus, Peaken tutkimusteemoja ovat sukupuoli, seksuaalisuus ja uskonto.

Kirja keskittyy kolmen yläluokaisen naisen elämään ja käsittelee heidän kauttaan 1600-luvun Pariisia ja naisen toimintamahdollisuuksia. Keskeiset naiset ovat markiisitar Marie de Sévigné, kurtisaani Ninon de Lenclos ja pyhimykseksi kanonisoitu Louise de Marillac.

Kirjassa on johdantoluvun lisäksi neljä päälukua, jotka käsittelevät asumiskulttuuria, pukeutumista, suhteita ja seksiä sekä ikääntymistä ja kuolemaa. Jokainen pääluku sisältää kaksi osaa, joista Rosenberg on kirjoittanut ensimmäiset, maallisempiin seikkoihin keskittyvät luvut, ja Peake jälkimmäiset, joissa käsitellään enemmän uskonelämän asioita. Monilla kirjan luvuilla on raflaavia otsikoita, kuten ”Pyhä sadomasokistilesbo”, ”Kuollut jo eläessään” tai ”Lapset – uhka vai mahdollisuus”.

Markiisitar, kurtisaani ja pyhimys

Kirjan päähenkilönaiset olivat kaikki yläluokkaisia. Heistä jokainen sai jonkun verran koulutusta sen lisäksi, että osasi lukea ja kirjoittaa. Marie de Sévigné ja Ninon de Lenclos olivat suunnilleen samanikäisiä, he asuivat aikuisina samassa kaupunginosassa ja heillä oli ainakin osittain yhteinen tuttavapiiri. Louise de Marillac oli heitä vanhempi, mutta todennäköisesti kaikki kolme naista ainakin tiesivät toisensa.

Marie de Sévigné (1626–96), syntyyään Marie de Rabutin-Chantal, oli varakkaan paronin ja paronittaren tytär. Hän meni naimisiin markiisi Henri de Sévigné'n kanssa ja sai kaksi lasta, pojan ja tyttären. Aviomies kuoli kaksintaistelussa puolustaessaan silloisen rakastajattarensa kunniaa, ja Madame de Sévigné jäi leskeksi 25-vuotiaana.

Ninon (Anne) de Lenclos (1623–1705) syntyi köyhään aatelisperheeseen. Hänen kerrotaan olleen älykäs, viehättävä ja henkevä, kaksikymmenvuotiaana hän oli jo vakiinnuttanut asemansa yläluokan miesten suosiossa. Ennen pitkää hänestä tuli Ranskan tai ehkä koko Euroopan kuuluisin kurtisaani.

Louise de Marillac (1591–1660) oli aatelismiehen, Louis de Marillacin avioton tytär. Aviottomuudestaan huolimatta hän sai erinomaisen aatelistytön kasvatuksen. Hänen aviopuolionsa Antoine Le Gras oli ylempää porvarissäätyä. Perheeseen syntyi yksi lapsi, poika. Louise de Marillac jäi leskeksi vuonna 1625. Vuonna 1633 Marillac perusti Laupeudentyttäret-sisarkunnan, jota hän johti yhdessä rippi-isänsä kanssa. Järjestö on nykyään eräs tunnetuimmista laupeudentyöhön erikoistuneista katolisista sisarkunnista. Paavi Pius XI julisti Louise de Marillacin pyhimykseksi vuonna 1934.

Aikamatka barokin aikaan

Kirjan luvut alkavat fiktiivisillä kertomuksilla päähenkilöiden elämästä ja ajatuksista. Kun käsitel-

lään satoja vuosia sitten eläneitä ihmisiä, lähteet ovat väistämättä aukkoisia ja paljon jää pimeään tai ainakin hämärään. Käsitellyt naiset ovat kuitenkin olleet aikansa julkisuudessa ja heistä on jäänyt monenlaisia tietoja, virallisia asiakirjoja, mainintoja muiden kirjoituksissa ja vaihtelevassa määrin myös heidän omia tekstejään. Heistä jokaisesta on myös olemassa kuvia ja heidän muotokuvansa ovatkin nähtävänä kirjan ensimmäisessä värikuvalitteessä.

Kirjoittajat ovat aloittaneet tarkastelun asumisesta. Tunnettujen naisten asuinpaikkoja tiedetään, ja se, mitä ei tiedetä juuri heidän kodeistaan, saa selityksen muiden vastaavien asuntojen kuvauksista. Samaten pukeutumista käsittelevässä osassa käsitellään Pariisia muotikaupunkina ja tuon ajan eliitin pukeutumista laajemmin. Yksityiskohtia saadaan esimerkiksi Marie de Sévigné'n kirjeistä, joissa hän on pohdiskellut paljon omien ja lastensa asujen yksityiskohtia. Hän kuvailee kirjeissään tarkasti myös hovissa näkemiään upeita pukuja. Kirjoittajat esittelevät myös kiinnostavia yksityiskoh-
tia uskonnollisten naisten pukeutumisessa.

Nykylukijaa kiinnostaa tietysti myös seksi. Katolisessa Pariisissa seksuaalisuus oli tarkoin määriteltyä, mutta kaksinaismoraali kukoisti. Yläluokan avioliitot olivat sukujen strategisesti suunniteltomia. Yläluokan maksulliset seuralaiset olivat aikansa kohujulkiksia, aivan toista kuin ilotalojen ja katujen prostituoidut. Kirjoittajat kuvaavat myös ajan luostarielämää: nunnat olivat luopuneet maallisesta rakkaudesta, mutta uskonnollinen rakkaus Jeesuksen morsiamena saattoi olla myös hyvin ruumiillista.

Lopulta myös Peaken ja Rosenbergin naiset ikääntyivät ja kuolivat. Kirjoittajien mukaan erityisesti maallisen yläluokan piirissä ikääntyvä nainen oli henkilö, jota sai hyljeksi ja jolle sai nauraa. Kuolema sen sijaan oli vakava asia. Hyvä kuolema tapahtui ihmisten

keskellä, kuolevan piti olla tajuisaan niin kauan kuin mahdollista ja mahdollisimman suuri kärsimys ennen kuolemaa oli eduksi.

Kolmen varsin erilaisen naisen elämän kuvaaminen avaa kiinnostavasti 1600-luvun yläluokan pariisitarten elämää ja mahdollisuuksia. Kirjoittajat osoittavat, että erityisesti leski oli asemassa, jossa hän voi vaikuttaa paljon omaan elämäänsä. Lisäksi hänellä piti olla koulutusta, suhteita ja varallisuutta. Samalla kirja kertoo yläluokan kerskakulutuksesta ja valtavista yhteiskunnallisista eroista.

Korsetti ja krusifiksi on runsas, monipuolinen aikamatka 1600-luvun Pariisiin. Kirja on niin täynnä kiinnostavia yksityiskohtia, että siihen palaa mielellään uudelleen. Neljä värikuvaliitettä ja runsas mustavalkokuvitus antavat vielä kuvien kautta lisätietoja barokin ajan elämästä.

MERJA LEPPÄLAHTI

Kirjoittaja on folkloristi, tietokirjailija ja kriitikko.